

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף קטו

(בעמ' הקודם)

איבעיא להו: מה הדין כשאנו לא יודעים שיש מלחמה במדינה שהיא באה משם, אלא אנו שומעים זאת ממנה. צדדי הספק: האם היא נאמנת לומר שבעלה מת משום שאין לה שום עניין לשקר (= 'מה לה לשקר'), שהרי עדיף לה לומר שיש שלום בעולם ואז היא נאמנת לומר שבעלה מת, וא"כ גם כעת שאומרת שיש מלחמה בעולם נאמנת לומר שבעלה מת. או שמא לא שייך לומר כאן שאין לה עניין לשקר, לפי שהיא באמת לא באה לשקר אלא היא אומרת מסברת ליבה שבין שיש מלחמה הרי שהוא מת.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק מברייתא:

ת"ש, עישינו עלינו בית וכו': אשה שאומרת הציתו את הבית שלנו באש והתמלא עשן, או את המערה, ואני ברחתי והוא נשאר שם ומת, אינה נאמנת. ע"כ הברייתא. והרי זה כאילו שאמרה שיש מלחמה, ואינה נאמנת משום שאנו לא אומרים 'מה לה לשקר' (= שהיתה יכולה לומר שסתם מת).

דחיה: המקרה לא דומה לספק שלנו, לפי שלפי דבריה היא ברחה מהעשן ולא המתינה לראות שבוודאי מת, ואפשר לומר לה שבשם שלך התרחש נס וברחת מהעשן כך התרחש נס לבעלך וברח, אבל במקרה שטוענת שיש מלחמה אפשר לומר שהיא לא תטען שבעלה מת אם לא היתה רואה שבוודאי מת, משום שאם היא רוצה לשקר הרי שלא הייתה אומרת שיש מלחמה בעולם.

ת"ש: אשה שאומרת נפלו עלינו עבו"ם / ליסטים, בעלי מת ואני ניצלתי, נאמנת. והרי זה כאילו שאמרה שיש מלחמה, ונאמנת משום שאנו אומרים 'מה לה לשקר' (= שהיתה יכולה לומר שסתם מת).

דחיה: במקרה שנפלו עליהם ליסטים היא לא תאמר מסברת ליבה שבעלה מת, אלא תמתין לראות שבוודאי מת, משום ש'אשה כלי זיינה עליה' כלומר יש לה 'כלי נשק'

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

שמגן עליה שלא יהרגו אותה, דהיינו שהליסטים בא עליה ולא הורג אותה, ולכן אינה מפחדת וממתינה לראות שבעלה מת בוודאי.

ההוא גברא וכו'! מעשה באיש אחד שבסיום חתונתו נאחזה האש בחופתו, אמרה להם אשתו - "תראו את בעלי! תראו את בעלי שהאש שורפת אותו!" באו אנשים וראו אדם שרוף שמוטל שם, ופיסת יד מונחת לידו.

סבר רב חייא בר אבין לומר שזהו אותו מקרה שלמדנו לעיל בברייתא לגבי 'עינינו עלינו בית' וכו', כלומר שאפשר לומר לה שכשם שלך התרחש נס וברחת מהאש כך התרחש נס לבעלך וברח.

אמר רבא: וכי המקרים דומים? שם בברייתא היא לא אמרה "תראו את בעלי! תראו את בעלי שהאש שורפת אותו!" לפי שהיא לא ראתה שהאש אחזה בו ולכן יתכן שניצל, אבל כאן הרי היא ראתה שהאש אחזה בו ולכן צעקה 'תראו את בעלי', והיא לא אומרת זאת מסברת ליבה. ועוד - הרי ראו שם אדם שרוף שבוודאי זהו בעלה, ופיסת יד נוספת לידו מאדם אחר שבא להצילו.

ורב חייא בר אבין סבר שיתכן שהאדם השרוף שמוטל שם הוא איש אחר שבא להציל את בעלה ונשרף שם בעצמו, ופיסת היד המונחת שם היא של בעלה שנאחזה בו האש ונשרפה ידו, ומחמת הבושה שאין לו יד הוא ברח.

איבעיא להו, עד אחד במלחמה: כלומר יש מלחמה בעולם, ובא עד אחד ואמר לה שבעלה מת, האם נאמן או לא? צדדי הספק: האם עד אחד נאמן משום שהוא לא ישקר בדבר העתיד להתגלות, ולכן גם כאן נאמן משום שזהו דבר העתיד להתגלות האם בעלה חי או מת, או שעד אחד נאמן משום שהאשה עצמה לא תינשא על פיו אלא מדייקת ומבררת היטב האם בעלה מת ולכן האמינו לו יחד עם דיוק האשה, אבל כאן שניהם לא מדייקים לפי שמחמת המלחמה שניהם סוברים שהוא מת. (ע"פ המפרשים אין לגרוס את המוקף בסוגריים - 'כיון דזימנין דסניא ליה'). **הגמרא מנסה לפשוט את הספק מהמשנה לקמן (קכב):**

ת"ש, אמר רבי עקיבא... ונמתי לו כן הדברים: כלומר אמרתי לו כך הדברים כמו שאתה אומר שרק רבי יהודה בן בבא סובר כך, ואמר לי נחמיה אמור לחכמים משמי - אתם יודעים שהמדינה הזאת משובשת מחמת החיילים שעוברים בה, כך מקובלני מר"ג הזקן שמישיאים את האשה על פי עד אחד שאומר שמת בעלה. ע"כ המשנה.

וכוונת נחמיה 'שהמדינה משובשת' שלמרות שהמדינה משובשת בגייסות של חיילים כלומר שזהו זמן מלחמה, בכל זאת משיאין את האשה על פי עד אחד. הרי שעד אחד נאמן בזמן מלחמה!

בא דוחה: א"כ היה עליו לומר שבכל מקום שיש גייסות כך הדין ולא דווקא במדינה זו, אלא כך אמר נחמיה - אתם יודעים אתם יודעים שהמדינה הזאת משובשת מחמת החיילים שעוברים בה ואין לי אפשרות לעזוב את בני ביתי וללכת ולעמוד לפני חכמים ולומר להם, ולכן אתה רבי עקיבא תלך ותאמר להם שכך מקובלני מ"ג הזקן שמשאיים את האשה על פי עד אחד.

ת"ש, מעשה... והשיא רבי נשותיה ע"פ נשים: כלומר שנשים העידו שהספינה טבעה עם האנשים שהיו בא, והשיאו את נשותיהם על פי עדותן.

והא מים כמלחמה דמו: והרי המקרה הזה דומה למלחמה, לפי שיתכן שהנשים העידו מסברת ליבם שהאנשים מתו ולא ראו זאת בוודאות, ונשים דינם כעד אחד אפילו הם מאה נשים, נמצא שהמקרה הזה כמו עד אחד במלחמה, ונאמן.

דחיה: והרי מדובר כאן ב'מים שאין להם סוף' (= שהעומד לא רואה את סוף המים), והדין הוא שבמים שאין להם סוף אשתו אסורה להינשא אפילו שיש עדים כשרים שמעידים שטבע, לפי שיתכן שצף מתחת למים ויצא ממקום אחר, וא"כ איך יתכן שרבי התיר לנשותיהם להינשא? אלא בהכרח שמדובר שהנשים העידו שהעלו מהמים את האנשים שטבעו ומתו, והן ראו אותם מיד כשהעלו אותם מהמים, והן הביאו סימנים שאכן הם אותם האנשים, ונמצא שאנו לא סומכים על עדותן אלא על הסימנים שהביאו. *(לולא שהביאו סימנים אין הנשים נאמנות, לפי שהמים משנים את צורת הפנים).*

ההוא גברא שהפקיד שומשומין אצל חברו, אמר לו - תחזיר לי את השומשומין, ענה לו חברו - כבר החזרתי לך אותם, אמר לו המפקיד - והרי כך וכך סאין הם היו, והם עדיין אצלך בחבית, לך תבדוק בחבית ותמצא שאני צודק לפי החשבון שאמרתי לך, אמר לו חברו - את שלך כבר לקחת, ומה שבחבית הם שומשומין אחרים והם שלי.

סבר רב חסדא לומר, שמקרה זה דומה למעשה לעיל לגבי שני תלמידי חכמים שטבעו ורבי השיא את נשותיהם על פי עדותן של נשים, וביארנו שהנשים הביאו סימנים ועל זה אנו סומכים, ואנו לא אומרים ששני התלמידי חכמים יצאו מהמים והלכו להם,

(המשך בדף הבא ↓)

והנשים ראו אנשים אחרים שיש להם את אותם סימנים. וכן במקרה שלנו - אנו אומרים שאלה הם השומשמיין שהפקיד, ואנו לא אומרים שהם אחרים.

רבא דוחה: שם הנשים מביאות סימנים, אבל במקרה שלנו וכי איזה סימנים יש לשומשומין? ואף שהמפקיד אומר שיש בחבית כך וכך סאין, אין זה סימן, לפי שיתכן שקרה שחברו שם בחבית את אותה הכמות ואין ראייה שהם של המפקיד.

ומי חיישינן שמא פינן? וכי אנו חוששים שמא חברו פינה את השומשומין של המפקיד והניח את שלו כאשר יש לפנינו סימנים?

והתנן, מצא כלי שכתוב עליו את האות 'ק', אנו אומרים שהכוונה לקרבן דהיינו שמה שבתוך הכלי הוא הקדש, 'מ' = מעשר, 'ד' = דימוע כלומר שבתוך הכלי מונחים חולין ותרומה שהתערבו, 'ט' = טבל, 'ת' = תרומה, לפי שבשעת הסכנה שגזרו שלא לקיים מצוות היו כותבים 'ת' במקום 'תרומה'. מוכח שכשיש סימן אנו לא אומרים שמא בזמן שכתב את האות אכן הניח בכלי את הדבר שהאות מרמזת עליו ואח"כ הוציאו ונתן שם משהו אחר, וא"כ יש לומר כן אף לגבי שומשמיין - שהשומשמיין שנמצאים בחבית הם השומשמיין של המפקיד וחברו לא החליפם באחרים.

דחיה: א"ל רבינא לרב אשי, וכי אנו לא חוששים שמא הוא פינה אותם? והרי נאמר שם בסיפא שר' יוסי אומר אפילו מצא חבית שכתוב עליה 'תרומה' מה שבתוכה חולין, לפי שבשנה שעברה הוא אכן הניח בה תרומה ופינה אותה והניח חולין במקומה.

אלא באמת לדעת כולם חוששים שמא פינה, ומחלוקתם של ת"ק ור' יוסי היא האם במקרה שפינה הוא מגרד את האות שכתב על הכלי כדי שלא יחשבו שיש בו תרומה, או שהוא שוכח לעשות כן, וכן אפשר לומר שבכוונה משאיר את האות כדי שיחשבו שהפירות תרומה ולא יקחו לו אותם.

*

יצחק ריש גלותא בן אחותו של רב ביבי היה הולך מקורטבא לאספמיא, ונפטר. שלחו מאספמיא לקורטבא הודעה - 'יצחק ריש גלותא בן אחותו של רב ביבי היה הולך מקורטבא לאספמיא ונפטר'. **הגמרא מבררת האם מותר לאשתו להינשא על סמך**

ההודעה הזאת:

האם אנו חוששים שיש שם שני אנשים הקרויים 'יצחק'? ומדובר שלא ידוע לנו שיש בעיר עוד אדם בשם זה.

לדעת אביי - חוששים, וכפי המעשה שהיה בגט שנמצא בנהרדעא וכתוב בו - 'בצד העיר קלונאי, אני אנדרולינאי הדר בנהרדעא, פטרתי וגרשתי את פלונית אשתי', ואשת אנדרולינאי טוענת שזה הגט שלה, ופסק רבי יהודה נשיאה שצריך לבדוק האם יש עוד אדם אחר בשם אנדרולינאי בכל נהרדעא.

רבא דוחה את ראיית אביי: אם נחשוש לכך הרי יש לבדוק בכל העולם האם יש אדם נוסף בשם זה, לפי שיתכן שאדם אחר בשם אנדרולינאי היה בנהרדעא והלך משם, ומה יועיל לנו שנבדוק רק בנהרדעא, אלא שרבי יהודה נשיאה פסק כך משום כבודו של אביו של שמואל שלא להחזיקו כטועה, ששאל דבר שלא היה צריך לשאול.

לדעת רבא - לא חוששים, וכפי המעשה שהיה עם שתי שטרות שיצאו בעיר מחוזא, באחד היה כתוב - 'חבי בן ננאי הלווה מעות לפלוני', ובשני היה כתוב - 'ננאי בן חבי הלווה מעות לפלוני', ורבא ורבה בר אבוב פסק שיגבו את החוב הרשום בשטרות, והרי יש הרבה אנשים עם השמות הנ"ל בעיר מחוזא, אלא מוכח שלא חוששים לכך.